

Віктор Б. Кривіцький*

МИТНА СПРАВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ

Статтю присвячено комплексному дослідженню особливостей розвитку митної справи в умовах трансформації міжнародної логістики, що відбувається під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації світової економіки, зміни структури міжнародної торгівлі та посилення геополітичних і безпекових викликів. У роботі обґрунтовано, що сучасна міжнародна логістика зазнає суттєвих структурних змін, пов'язаних із переорієнтацією транспортних коридорів, зростанням ролі мультимодальних перевезень, розвитком електронної комерції та впровадженням цифрових технологій у сферу управління ланцюгами постачання. Такі процеси безпосередньо впливають на функціонування митних органів, механізми митного контролю та процедури митного оформлення товарів. У дослідженні визначено основні тенденції трансформації міжнародної логістики та проаналізовано їх вплив на систему митного адміністрування. Обґрунтовано, що в сучасних умовах митна справа виконує не лише фіскальну функцію, а й виступає важливим елементом забезпечення економічної безпеки держави, стабільності міжнародного товарообігу та безперервності логістичних процесів. Особливу увагу приділено питанням цифровізації митних процедур, застосуванню автоматизованих систем управління ризиками, розвитку електронного документообігу та інтеграції інформаційних платформ у діяльність митних органів. Впровадження сучасних цифрових інструментів сприяє скороченню часу митного оформлення, мінімізації корупційних ризиків і підвищенню прозорості митних процедур. Окреслено проблеми адаптації національної митної системи до сучасних міжнародних стандартів та вимог європейського митного простору. Визначено, що ефективне функціонування митної справи в умовах трансформації міжнародної логістики потребує комплексного реформування системи митного адміністрування, модернізації інфраструктури пунктів пропуску, розвитку цифрових сервісів та формування сучасної моделі взаємодії між державою і суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Таким чином, трансформація міжнародної логістики формує нові вимоги до організації митної справи, у межах яких ключового значення набувають оперативність митних процедур, ефективність контролю, інтеграція цифрових технологій та здатність митної системи адаптуватися до динамічних змін глобального торговельного середовища.

Ключові слова: мито, митна справа, трансформаційний процес, логістика, міжнародна логістика, цифровізація, цифрова трансформація, міжнародна торгівля.

Табл. 4. Літ. 17.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-295-726-739

* <https://orcid.org/0009-0007-8422-4368>

Viktor Kryvitskyi

CUSTOMS IN THE CONTEXT OF THE TRANSFORMATION OF INTERNATIONAL LOGISTICS

The article is devoted to a comprehensive study of the features of the development of customs in the context of the transformation of international logistics, which is taking place under the influence of globalization processes, digitalization of the world economy, changes in the structure of international trade and increased geopolitical and security challenges. The work substantiates that modern international logistics is undergoing significant structural changes associated with the

* Vinnytsia Educational Institute of Economics. Ukraine. West Ukrainian National University. Ukraine.

reorientation of transport corridors, the growth of the role of multimodal transportation, the development of e-commerce and the introduction of digital technologies in the field of supply chain management. Such processes directly affect the functioning of customs authorities, customs control mechanisms and customs clearance procedures. The study identifies the main trends in the transformation of international logistics and analyzes their impact on the customs administration system. It is substantiated that in modern conditions, customs performs not only a fiscal function, but also acts as an important element in ensuring the economic security of the state, the stability of international trade and the continuity of logistics processes. Particular attention is paid to the issues of digitalization of customs procedures, the use of automated risk management systems, the development of electronic document flow and the integration of information platforms into the activities of customs authorities. The introduction of modern digital tools helps to reduce customs clearance time, minimize corruption risks and increase the transparency of customs procedures. The problems of adapting the national customs system to modern international standards and requirements of the European customs space are outlined. It is determined that the effective functioning of customs in the conditions of transformation of international logistics requires a comprehensive reform of the customs administration system, modernization of the infrastructure of checkpoints, development of digital services and the formation of a modern model of interaction between the state and entities of foreign economic activity. Thus, the transformation of international logistics forms new requirements for the organization of customs, within which the efficiency of customs procedures, the effectiveness of control, the integration of digital technologies and the ability of the customs system to adapt to dynamic changes in the global trade environment are of key importance.

Keywords: customs, customs, transformation process, logistics, international logistics, digitalization, digital transformation, international trade

Peer-reviewed, approved and placed: 16.01.2026

Постановка проблеми. Сьогодні сучасна система міжнародної логістики перебуває у стані глибокої трансформації, що охоплює не лише зміну механізмів переміщення товарів, а й переосмислення принципів функціонування глобальної торгівлі загалом. Активна цифровізація економічних процесів, розвиток електронної комерції, автоматизація транспортних операцій, формування нових міжнародних транспортних коридорів та зростання геополітичної нестабільності істотно впливають на характер міжнародних товаропотоків і швидкість здійснення зовнішньоекономічних операцій. За таких умов митна справа набуває принципово нового значення, оскільки саме від ефективності митного регулювання залежить стабільність логістичних ланцюгів, рівень економічної безпеки держави, конкурентоспроможність національної економіки та здатність країни інтегруватися у світовий економічний простір.

Трансформаційні процеси у сфері міжнародної логістики супроводжуються суттєвим ускладненням функцій митних органів. Якщо раніше митна система переважно виконувала контрольну та фіскальну функції, то сьогодні вона має забезпечувати баланс між безпекою держави та швидкістю переміщення товарів через митний кордон. Зростання обсягів міжнародної торгівлі, поява нових форматів логістичної взаємодії, розвиток мультимодальних перевезень і цифрових платформ створюють потребу у впровадженні сучасних механізмів митного адміністрування, здатних функціонувати в режимі високої динаміки глобального ринку. Водночас традиційні підходи до організації митного контролю часто залишаються

недостатньо адаптованими до сучасних логістичних реалій, що призводить до затримок у проходженні митних процедур, збільшення фінансових витрат суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та зниження ефективності міжнародних перевезень.

Однією з ключових проблем сучасної митної системи є невідповідність між швидкістю розвитку міжнародної логістики та темпами модернізації митного адміністрування. Незважаючи на активне впровадження цифрових технологій у сфері міжнародної торгівлі, значна частина митних процедур залишається складною. Недостатній рівень інтеграції інформаційних систем між митними органами різних держав, обмежене використання автоматизованих механізмів аналізу ризиків, дублювання контрольних процедур та залежність від паперового документообігу ускладнюють ефективне функціонування міжнародних логістичних ланцюгів, що негативно впливає не лише на швидкість митного оформлення, а й на інвестиційну привабливість держави та її позиції у світових рейтингах логістичної ефективності.

Особливої уваги зазначена проблема набуває в умовах глобальних кризових явищ, що суттєво впливають на міжнародну торгівлю та транспортну систему. Воєнні конфлікти, зміна напрямів постачання товарів, руйнування традиційних логістичних маршрутів, посилення митного контролю у сфері безпеки та необхідність забезпечення безперервності стратегічних поставок формують нові виклики для митної політики держав. За таких умов митна справа повинна не лише забезпечувати контроль за дотриманням законодавства, а й виступати інструментом оперативного реагування на зміни міжнародного середовища, сприяти прискоренню логістичних процесів та мінімізувати ризики порушення стабільності зовнішньоекономічної діяльності.

Для України проблема адаптації митної системи до трансформації міжнародної логістики має стратегічний характер. В умовах євроінтеграційних процесів, переорієнтації експортно-імпортних потоків, необхідності розвитку нових транспортних маршрутів та модернізації прикордонної інфраструктури особливого значення набуває питання гармонізації національного митного законодавства з міжнародними стандартами та практиками Європейського Союзу. Водночас існуючі проблеми організаційного, технічного та нормативно-правового характеру стримують ефективність функціонування митної системи та ускладнюють процес інтеграції України у світовий логістичний простір.

Таким чином, проблематика представленого дослідження полягає у необхідності теоретичного обґрунтування та практичного вдосконалення механізмів функціонування митної справи в умовах трансформації міжнародної логістики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз сучасних наукових публікацій свідчить про активізацію досліджень, пов'язаних із цифровою трансформацією міжнародної логістики, модернізацією митної справи та впровадженням інноваційних технологій у систему митного адміністрування. Зростання ролі цифрової економіки, автоматизація логістичних процесів,

розвиток електронної комерції та трансформація глобальних ланцюгів постачання формують нові вимоги до функціонування митних органів і визначають необхідність перегляду традиційних механізмів митного контролю.

Теоретичні засади цифрової трансформації бізнес-процесів та інтеграції сучасних управлінських підходів у виробничу й логістичну діяльність розкрито у дослідженні Дж. Батта [1]. Автором сформовано концептуальну модель цифрової трансформації на основі інтегрованого управління бізнес-процесами, що створює методологічне підґрунтя для модернізації логістичних і митних процедур. Розвиток концепцій цифрової економіки та Industry 4.0 досліджено Л. Вільямсом [9], який акцентує увагу на ролі інтелектуальних інформаційних систем, автоматизації та цифрових платформ у трансформації сучасних економічних процесів.

Також важливий внесок у дослідження цифрової трансформації логістики зробили О. Десятнюк, А. Крисоватий, О. Птащенко, О. Кириленко та О. Курцев [2; 3]. У працях авторів проаналізовано інноваційні стратегії цифрової економіки у сфері оптимізації логістичних процесів, визначено механізми впровадження цифрових технологій у міжнародну логістику та обґрунтовано необхідність забезпечення фінансової безпеки під час реалізації цифрових трансформацій. У свою чергу, Т. Шталь та Ю. Зайцев [5] розглянули вплив цифрової економіки на розвиток урбаністичних регіонів та інклюзивних економічних процесів, що опосередковано пов'язано з трансформацією логістичної інфраструктури та цифрових комунікацій.

Проблеми модернізації митної діяльності із використанням інформаційних технологій досліджено у роботі Н. Мацедонської, В. Коваленка та Л. Штефан [4]. Науковці визначили ключові напрями цифровізації митної сфери, підкреслили значення автоматизації митних процедур та розвитку електронного документообігу для підвищення ефективності митного адміністрування. Подальший розвиток цієї проблематики представлено у праці В. Ковальова, Є. Гармаш та К. Бакай [4], у якій розглянуто цифровізацію процедур митного контролю та митного оформлення. Автори наголошують на необхідності впровадження сучасних цифрових інструментів, автоматизованих систем управління ризиками та електронної взаємодії між учасниками зовнішньоекономічної діяльності.

Вагоме значення для дослідження мають напрацювання міжнародних організацій у сфері цифровізації митної справи. У спільному дослідженні Всесвітньої митної організації та Світової організації торгівлі [8] проаналізовано перспективи використання технологій Big Data, штучного інтелекту та машинного навчання у діяльності митних органів. У документах Всесвітньої митної організації [9] визначено концепцію «Digital Customs», що передбачає комплексну цифрову трансформацію митного адміністрування та перехід до сучасних електронних механізмів контролю. Практичні аспекти впровадження блокчейн-технологій у митну сферу розглянуто на прикладі Республіки Корея [10], де акцентовано увагу на підвищенні прозорості та безпеки міжнародних торговельних операцій. Окрему увагу питанням застосування технологій штучного інтелекту та машинного навчання у митній

сфері приділено у звіті Smart Customs Project [6], у якому визначено перспективи автоматизації аналізу ризиків, моніторингу товаропотоків та оптимізації митного контролю.

Концептуальні та методичні засади аналізування логістичних процесів підприємств досліджували І. Камінська, О. Каракулько та А. Тарасюк [12]. Питання оцінювання ефективності та якості управління логістичним потенціалом розкрито у праці І. Хмарської, Т. Сігаєвої та О. Бачинської [17], де визначено сучасні підходи до оцінювання результативності логістичної діяльності підприємств. Особливості інноваційного розвитку бізнес-структур в умовах цифрової економіки досліджено С. Кириленко [13], який акцентує увагу на впливі цифровізації на трансформацію управлінських і бізнес-процесів.

Окремий напрям наукових досліджень пов'язаний із впливом сучасних економічних та воєнних викликів на функціонування фінансової та фіскальної системи держави. А. Крисоватий [14] досліджує воєнні реалії фіскального простору України та їх вплив на економічну безпеку держави. У праці А. Крисоватого та В. Валігури [15] розглянуто напрями вдосконалення податкового законодавства України в умовах воєнного стану та адаптації економічної політики до кризових викликів. Водночас у монографії А. Крисоватого, В. Мельника та Т. Кошук [16] проаналізовано податкові трансформації в ЄС та особливості адаптації податкової політики України до євроінтеграційних процесів, що має важливе значення для гармонізації митного та податкового регулювання.

При цьому аналіз наукових джерел засвідчує, що попри значну кількість досліджень недостатньо уваги приділено комплексному вивченню митної справи саме в умовах трансформації міжнародної логістики. Потребують подальшого наукового обґрунтування питання інтеграції цифрових технологій у митне адміністрування, удосконалення механізмів взаємодії між митними органами та логістичними операторами, розвитку автоматизованих систем управління ризиками, а також забезпечення ефективності митного контролю в умовах динамічних змін глобального економічного середовища та сучасних геополітичних викликів.

Мета дослідження. Метою представленої роботи є визначення особливостей митної справи в умовах трансформації міжнародної логістики, що відбуваються під впливом глобалізації, цифровізації та прискорення інтеграційних процесів.

Основні результати дослідження. На сучасному етапі розвитку світової економіки міжнародна логістика зазнає масштабної структурної трансформації, що обумовлена комплексним впливом геополітичних, економічних і технологічних чинників. Зміни у глобальній системі торгівлі, посилення конкуренції між міжнародними ринками, порушення традиційних механізмів постачання та прискорення цифровізації економічних процесів формують нові умови функціонування логістичних систем і суттєво змінюють підходи до організації міжнародних перевезень.

Одним із найбільш помітних проявів таких змін є переорієнтація міжнародних транспортних коридорів. Геополітична нестабільність, воєнні конфлікти, санкційні обмеження, зміна торговельних партнерств та ризики порушення безперервності поставок змушують держави й міжнародний бізнес

переглядати традиційні маршрути транспортування товарів. Унаслідок цього посилюється значення альтернативних логістичних напрямів, розширюється використання регіональних транспортних коридорів та активізується розвиток нових інфраструктурних рішень, здатних забезпечити стійкість міжнародних товаропотоків [2, 3]. За сучасних умов ефективність логістики дедалі більше залежить не лише від вартості перевезень, а й від здатності швидко адаптуватися до змін глобального економічного середовища.

При цьому важливою тенденцією розвитку міжнародної логістики є стрімке зростання ролі мультимодальних перевезень. Інтеграція різних видів транспорту в межах єдиного логістичного ланцюга дозволяє оптимізувати маршрути доставки, скоротити часові витрати та забезпечити більшу гнучкість у процесі організації міжнародних перевезень. Використання мультимодальних схем транспортування стало особливо актуальним в умовах нестабільності окремих транспортних напрямів та необхідності диверсифікації логістичних ризиків [8]. Крім того, розвиток контейнеризації, логістичних хабів та інтегрованої транспортної інфраструктури сприяє формуванню єдиного міжнародного логістичного простору, у якому швидкість і координація перевезень набувають визначального значення.

Суттєвий вплив на трансформацію міжнародної логістики має активний розвиток електронної комерції. Зростання обсягів транскордонної онлайн-торгівлі призводить до збільшення кількості дрібних та високочастотних поставок, що кардинально змінює структуру логістичних потоків. Сучасний споживач орієнтується на швидкість доставки, прозорість переміщення товару та можливість оперативного отримання інформації про всі етапи виконання замовлення [8, 9, 10]. У зв'язку з цим логістичні оператори та міжнародні перевізники змушені впроваджувати нові моделі організації доставки, автоматизовані системи сортування вантажів та цифрові сервіси управління замовленнями. Водночас електронна комерція істотно підвищує навантаження на митну систему, оскільки збільшення обсягів міжнародних поштових і експрес-відправлень потребує прискорення процедур митного контролю та удосконалення механізмів обробки інформації.

Окремим фактором структурних змін міжнародної логістики є масштабне впровадження цифрових технологій у сферу управління ланцюгами постачання. Сучасна логістика дедалі більше ґрунтується на використанні цифрових платформ, автоматизованих інформаційних систем, технологій штучного інтелекту, великих масивів даних, хмарних сервісів та блокчейн-рішень. Застосування цифрових технологій забезпечує можливість оперативного контролю за рухом товарів, автоматизації документообігу, прогнозування логістичних ризиків та підвищення прозорості міжнародних перевезень. Крім того, цифровізація дозволяє інтегрувати всіх учасників ланцюга постачання в єдину інформаційну систему, що суттєво підвищує ефективність координації логістичних процесів та сприяє скороченню витрат часу й ресурсів.

Таким чином, сучасна міжнародна логістика функціонує в умовах глибокої трансформації, яка змінює не лише маршрути та способи перевезення товарів, а й саму модель управління глобальними ланцюгами постачання. Переорієнтація транспортних коридорів, розвиток

мультимодальних перевезень, активізація електронної комерції та впровадження цифрових технологій формують нові вимоги до ефективності логістичних систем і визначають необхідність модернізації митного регулювання, адаптації міжнародної транспортної інфраструктури та вдосконалення механізмів управління міжнародними товаропотоками.

Ще раз слід підкреслити, що окремий вплив на розвиток міжнародної логістики здійснює електронна комерція, масштаби якої щороку зростають. Активізація транскордонної онлайн-торгівлі змінює структуру міжнародних поставок, збільшує кількість дрібних вантажів та підвищує навантаження на транспортну і митну інфраструктуру. За сучасних умов споживач орієнтується не лише на якість товару, а й на швидкість доставки, доступність логістичного сервісу та прозорість процесу транспортування. Це вимагає від логістичних операторів і митних органів переходу до нових форматів організації роботи, заснованих на автоматизації, цифровій взаємодії та спрощенні процедур контролю.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема адаптації системи митного адміністрування до сучасних умов функціонування міжнародної логістики. Митна справа сьогодні виконує не лише контрольну та фіскальну функції, а й стає важливим елементом забезпечення стабільності міжнародних ланцюгів постачання, економічної безпеки держави та ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Водночас традиційні механізми митного контролю часто не відповідають темпам цифрової трансформації логістичних процесів, що призводить до затримок у проходженні митних процедур, збільшення витрат суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та зниження конкурентоспроможності національної економіки [4, 5].

Для України зазначена проблематика має стратегічне значення. В умовах переорієнтації експортно-імпортних маршрутів, розвитку нових транспортно-логістичних напрямів, євроінтеграційних процесів та необхідності модернізації прикордонної інфраструктури постає потреба у формуванні сучасної моделі митного адміністрування, здатної забезпечити швидкість, прозорість та ефективність митних процедур відповідно до міжнародних стандартів. Саме тому в таблиці 1 систематизуємо основні тенденції трансформації міжнародної логістики та їх вплив на систему митного адміністрування.

Отже, проведене узагальнення дає підстави стверджувати, що сучасна міжнародна логістика розвивається не як лінійне вдосконалення існуючих підходів, а як глибинна структурна перебудова всієї системи переміщення товарів і управління ланцюгами постачання. Її ключовою особливістю стає одночасна зміна просторової конфігурації перевезень, технологічної основи логістичних операцій та характеру взаємодії між державними і приватними учасниками міжнародної торгівлі.

Найбільш відчутною тенденцією є переорієнтація міжнародних транспортних коридорів, що формується під впливом геополітичної нестабільності, ризиків розриву традиційних маршрутів і необхідності забезпечення безперервності постачань. У результаті відбувається диверсифікація логістичних напрямів, посилюється значення регіональних транспортних вузлів і формується більш гнучка, але водночас складніша архітектура глобальних потоків.

Таблиця 1. Основні тенденції трансформації міжнародної логістики та їх вплив на систему митного адміністрування, сформовано на основі [1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 17]

Тенденції трансформації міжнародної логістики	Сутність трансформаційних змін	Вплив на систему митного адміністрування
Переорієнтація міжнародних транспортних коридорів	Зміна напрямів міжнародних товаропотоків під впливом геополітичних ризиків, воєнних конфліктів і економічних обмежень	Необхідність модернізації митної інфраструктури, перерозподілу митного навантаження та адаптації процедур контролю до нових логістичних маршрутів
Розвиток мультимодальних перевезень	Поєднання кількох видів транспорту в межах єдиного логістичного ланцюга	Потреба у гармонізації митних процедур, уніфікації транспортної документації та спрощенні транзитного контролю
Активізація електронної комерції	Зростання обсягів транскордонних онлайн-продажів та міжнародних експрес-відправлень	Збільшення кількості митних операцій, необхідність автоматизації оформлення дрібних вантажів та спрощення процедур контролю
Цифровізація логістичних процесів	Використання цифрових платформ, електронного документообігу та автоматизованих систем управління	Розвиток електронної митниці, впровадження цифрового декларування та автоматизація митного контролю
Використання технологій Big Data та штучного інтелекту	Автоматизований аналіз великих масивів даних та прогнозування ризиків	Удосконалення систем управління митними ризиками та підвищення ефективності виявлення порушень
Впровадження блокчейн-технологій	Захист та прозорість інформації про рух товарів у міжнародних ланцюгах постачання	Спрощення перевірки документів, зниження ризику фальсифікації даних та підвищення рівня митної безпеки
Формування стійких ланцюгів постачання	Диверсифікація маршрутів і постачальників для зниження логістичних ризиків	Посилення аналітичної функції митних органів та необхідність оперативного реагування на зміни товаропотоків
Автоматизація складської та транспортної інфраструктури	Використання роботизованих систем і цифрового моніторингу вантажів	Необхідність адаптації митного законодавства до нових технологічних форматів логістики
Інтеграція міжнародних інформаційних систем	Обмін даними між учасниками міжнародної торгівлі в режимі реального часу	Розвиток міжнародної митної співпраці та гармонізація інформаційних систем митних органів
Зростання вимог до швидкості та прозорості доставки	Орієнтація міжнародної логістики на скорочення часу перевезень і підвищення якості сервісу	Скорочення тривалості митного оформлення, розвиток попереднього електронного декларування та спрощення митних процедур

Паралельно з цим відбувається закріплення мультимодальних перевезень як базового принципу організації міжнародної логістики. Поєднання різних видів транспорту в єдиному ланцюгу постачання дозволяє підвищити стійкість системи до зовнішніх шоків, однак водночас ускладнює

координацію перевезень і підсилює потребу в уніфікації процедур контролю та супровідної документації.

Окремий системний вплив має розвиток електронної комерції, яка змінює саму природу міжнародних товаропотоків. Замість великих партій домінують численні дрібні відправлення, що суттєво збільшує інтенсивність логістичних операцій і висуває нові вимоги до швидкості їх обробки. Це, у свою чергу, посилює навантаження на інфраструктуру контролю та актуалізує необхідність максимальної автоматизації процедур.

Вирішальним фактором трансформації виступає цифровізація, яка формує якісно нову модель управління міжнародною логістикою. Інтеграція цифрових платформ, аналітики великих даних, штучного інтелекту та технологій простежуваності створює єдиний інформаційний простір, у межах якого логістичні рішення приймаються на основі безперервного обміну даними та прогнозової аналітики. Це змінює не лише швидкість, а й саму логіку управління потоками.

У сукупності зазначені тенденції формують нові вимоги до системи митного адміністрування. Вона поступово втрачає виключно контрольний характер і набуває ознак інтегрованого елементу глобальної логістичної інфраструктури, що має забезпечувати баланс між безпекою, швидкістю та безперервністю руху товарів. Ефективність митної системи все більше визначається рівнем цифрової зрілості, здатністю до міжвідомчої взаємодії та інтеграції в міжнародні інформаційні мережі.

Саме тому доцільним є в таблиці 2 представити особливості впливу цифрового інструментарію на ефективність митного адміністрування.

Таблиця 2. Вплив цифрових інструментів на ефективність митного адміністрування, сформовано автором

Цифровий інструмент	Механізм впливу на митні процедури	Результат впровадження
Електронне декларування	Перехід від паперових до цифрових декларацій	Скорочення часу оформлення вантажів
«Єдине вікно» для міжнародної торгівлі	Інтеграція дозвільних документів у єдину платформу	Зменшення кількості контактів із різними органами
Автоматизована система управління ризиками	Алгоритмічний відбір вантажів для перевірки	Зменшення тотального контролю
Системи електронного обміну даними (EDI)	Швидка передача інформації між митними та зовнішніми системами	Оперативність перевірок
Технології Big Data та аналітика	Аналіз великих масивів митної інформації	Виявлення ризикових операцій
Штучний інтелект	Прогнозування ризиків і автоматизація рішень	Зменшення ручного контролю
Блокчейн-технології	Незмінність і прозорість даних про переміщення товарів	Захист від підробки документів
Цифрові платформи відстеження вантажів	Моніторинг у режимі реального часу	Контроль логістичного ланцюга

Отримані результати свідчать, що впровадження сучасних цифрових інструментів у митне адміністрування є ключовим чинником підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Автоматизація процедур, електронний документообіг, аналітика великих даних та системи управління ризиками формують нову модель митного контролю, яка базується на швидкості, прозорості та мінімізації людського втручання. Представлене безпосередньо сприяє скороченню часу митного оформлення, зниженню корупційних ризиків і підвищенню довіри до державних інституцій.

Підсумовуючи представлене вище сформуємо таблицю 3, де наочно відобразимо основні аспекти ефективності цифровізації у митній справі.

Таблиця 3. Ефекти впровадження цифровізації у митній сфері, сформовано автором

Показник	До цифровізації	Після впровадження цифрових інструментів
Час митного оформлення	Високий (через паперові процедури)	Скорочення завдяки автоматизації
Рівень корупційних ризиків	Високий через ручні рішення	Зниження через автоматизацію процесів
Прозорість процедур	Обмежена, фрагментарна	Висока завдяки цифровим системам
Адміністративне навантаження бізнесу	Значне	Значно зменшене
Людський фактор у прийнятті рішень	Визначальний	Мінімізований
Міжвідомча взаємодія	Повільна, паперова	Оперативна, електронна

Слід також зауважити, що адаптація національної митної системи до стандартів Європейського Союзу залишається складним і багатовимірним процесом. Основними стримувальними факторами виступають недостатня гармонізація законодавства, нерівномірний рівень цифровізації, інституційні обмеження та збереження корупційних ризиків. Подолання цих проблем потребує комплексного підходу, що поєднає правову, організаційну та технологічну модернізацію митної системи (табл. 4).

Зауважимо, що в таких умовах митна система перестає бути лише інструментом контролю і дедалі більше виконує функцію елементу логістичної інфраструктури, від якого залежить безперервність міжнародної торгівлі. Саме тому ключовою передумовою підвищення ефективності митної справи є комплексне реформування системи митного адміністрування. Воно передбачає не лише оновлення нормативно-правової бази, а й переосмислення самих підходів до організації митних процедур. Особливого значення набуває перехід від фрагментованих, багатоступінчастих і значною мірою ручних процесів до інтегрованих цифрових моделей управління, де основна частина операцій виконується автоматизовано на основі попереднього аналізу даних і ризиків.

Також не менш важливим напрямом є модернізація інфраструктури пунктів пропуску. Сучасні обсяги товаропотоків та зростаюча інтенсивність

міжнародних перевезень вимагають технічного переоснащення прикордонних переходів, впровадження систем швидкого сканування, автоматизованого зважування, електронної ідентифікації вантажів та синхронізації роботи різних служб. Окремий блок змін стосується розвитку цифрових сервісів у митній сфері. Електронне декларування, системи «єдиного вікна», платформи обміну даними між митними та іншими контролюючими органами, а також інструменти аналітики та управління ризиками формують основу нової моделі митного адміністрування. Їх впровадження дозволяє зменшити рівень суб'єктивного втручання у процес прийняття рішень, підвищити прозорість процедур та забезпечити більш прогнозоване середовище для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 4. Проблеми адаптації національної митної системи до європейського митного простору, сформовано автором

Напрямок проблем	Сутність проблеми	Причини виникнення	Наслідки
Нормативно-правова фрагментарність	Неповна гармонізація законодавства з митним правом ЄС	Різні темпи реформ та часткова імплементація норм	Ускладнення інтеграції до єдиного митного простору
Недостатня цифрова інтеграція	Обмежена сумісність IT-систем із системами ЄС	Різний рівень цифровізації та стандартизації	Повільний обмін даними між митницями
Інституційні обмеження	Недостатня ефективність митних органів	Ресурсні та кадрові обмеження	Зниження швидкості адаптації реформ
Корупційні ризики	Збереження дискреційних повноважень	Недостатня автоматизація процесів	Порушення прозорості процедур
Технічна застарілість	Нерівномірне впровадження цифрових систем	Фінансові та інфраструктурні обмеження	Втрата ефективності митного контролю
Низький рівень міжвідомчої інтеграції	Недостатній обмін даними між органами	Відсутність єдиної цифрової екосистеми	Дублювання процедур та затримки оформлення

При цьому трансформація митної системи неможлива без формування нової моделі взаємодії між державою і бізнесом. Відносини у цій сфері поступово змінюються від переважно контрольної та дозвільної логіки до партнерської взаємодії, заснованої на обміні даними, довірі та спільній відповідальності за дотримання правил міжнародної торгівлі, що передбачає розвиток інститутів уповноважених економічних операторів, розширення практики попереднього інформування, а також впровадження механізмів пост-аудиту замість суцільного контролю на кордоні.

Саме тому, зауважимо, що адаптація митної справи до умов трансформації міжнародної логістики є багатовимірним процесом, який охоплює одночасно технологічний, організаційний та інституційний рівні. Лише їх узгоджений розвиток здатний забезпечити реальне підвищення ефективності митного

адміністрування, скорочення часу логістичних операцій та інтеграцію національної митної системи у сучасний глобальний економічний простір.

Висновки. Отже, трансформація міжнародної логістики є одним із ключових процесів сучасної глобальної економіки, що поступово змінює не лише технічні параметри перевезень, а й саму архітектуру міжнародної торгівлі. Перебудова транспортних коридорів, зростання ролі мультимодальних схем доставки, активізація електронної комерції та тотальна цифровізація управління ланцюгами постачання формують середовище, у якому швидкість руху товарів і безперервність логістичних процесів стають критичними факторами економічної стійкості.

За таких умов митна справа опиняється в зоні прямого впливу логістичних змін і фактично інтегрується в загальну систему забезпечення міжнародного товарообігу. Її функціональне навантаження зміщується від переважно контрольної логіки до забезпечення балансу між безпекою держави та необхідністю мінімізації часових і транзакційних витрат у зовнішній торгівлі. Саме оперативність митних процедур визначає, наскільки ефективно країна здатна включитися в глобальні ланцюги постачання без створення штучних бар'єрів для бізнесу.

Паралельно з цим зростають вимоги до якості та точності митного контролю. У сучасних умовах ефективність уже не вимірюється обсягом перевірок, а залежить від здатності системи концентрувати ресурси на дійсно ризикових операціях. Це зумовлює подальший розвиток ризик-орієнтованих підходів, які базуються на аналізі великих масивів даних, цифровій аналітиці та автоматизованому прийнятті рішень.

Вирішальним чинником підвищення ефективності митної справи стає інтеграція цифрових технологій у всі етапи митного адміністрування. Електронні декларації, цифрові платформи обміну інформацією, системи попереднього інформування, інструменти відстеження вантажів та аналітичні модулі управління ризиками формують нову модель митного контролю, у якій людський фактор поступово заміщується технологічними рішеннями, а прозорість процедур зростає за рахунок повної цифрової фіксації операцій.

При цьому трансформація міжнародної логістики висуває підвищені вимоги до адаптивності митної системи. Постійна зміна торговельних маршрутів, нестабільність глобальних ринків і конкуренція між логістичними хабами вимагають від держави здатності швидко перебудовувати митні процеси, модернізувати інфраструктуру та забезпечувати сумісність із міжнародними стандартами регулювання.

1. Butt, J. (2020). A conceptual framework to support digital transformation in manufacturing using an integrated business process management approach. *Designs*, 4(3), 17–56. <https://doi.org/10.3390/designs4030017>

2. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O., Kurtsev O. Innovative Digital Economy Strategies for Enhancing Financial Security in Logistics Optimisation. *Journal of Information Systems Engineering and Management*. 2025. Vol. 10, № 2s. P. 397–407. e-ISSN 2468-4376. DOI: 10.52783/jisem.v10i2s.328. URL: <https://www.jisem-journal.com/index.php/journal/article/view/328>

3. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O., Kurtsev O. (2025) A Framework for Digital Logistics Transformation: Innovation Implementation with Financial Interest Protection. (2025). *African Journal Of Applied Research*, 11(7), 45-65. <https://doi.org/10.26437/1t11j75>

4. Matsedonska, N. V., Kovalenko, V. V., & Shtefan, L. B. (2021). Modernizatsiia mytnoi diialnosti z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii [Modernization of customs activity using information technologies]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 27, 99–105. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-16> [in Ukrainian].
5. Shtal, T., & Zaitsev, Y. (2024). Розвиток урбаністичного регіону в умовах цифрової економіки та інклюзивності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2 (14), 465-474. <https://doi.org/10.32750/2024-0241>
6. Smart Customs Project releases a detailed report on the adoption of AI/ML in Customs (3 March 2025). WCO. <https://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2025/march/smart-customs-project-releases-a-detailed-report-on-the-adoption-of-ai-ml-in-customs.aspx>
7. Williams, L. D. (2021). Concepts of Digital Economy and Industry 4.0 in Intelligent and Information Systems. *International Journal of Intelligent Networks*, 2, 122–129. <https://doi.org/10.1016/j.ijin.2021.09.002>
8. World Customs Organization, & World Trade Organization. (2022). Study report on disruptive technologies: Big data, AI & ML. World Customs Organization; World Trade Organization. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wco-wto_e.pdf.
9. World Customs Organization. World Customs Organization declares 2016 to be the year of Digital Customs: Newsroom release (12 November 2015). <http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2015/november/world-customs-organization-declares-2016-to-be-the-year-of-digital-customs.aspx>.
10. World Customs Organization. Korea pilots blockchain technology as it prepares for the future: WCO News (February 2019). <https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-88/korea-pilots-blockchain-technology-as-it-prepares-for-the-future/>
11. Гришова, І. Ю., & Зайцев, Ю. О. (2021). Ефективність маркетингово-збутових систем аграрних підприємств на цільових продуктових ринках. Проблеми і перспективи економіки та управління, (1(5)), 99–107. вилучено із <http://preu.stu.cn.ua/article/view/76767>
12. Камінська, І., Каракулько, О., & Тарасюк, А. (2024). Концептульне підґрунтя і методичні положення з аналізування логістичних процесів підприємства. *Економіка та суспільство*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-33>
13. Кириленко С.В. (2024) Інноваційний розвиток бізнес-структур в умовах цифрової економіки. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, № 5(22), 2024. С.43-51, DOI: 10.30857/2786-5398.2024.5.4. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2025/03/5-2024-4.pdf>
14. Крисоватий А. (2023). Воєнні реалії фіскального простору публічних фінансів України. *Світ фінансів*, 1 (74), С. 08-30. DOI: 10.35774/SF2023.01.008
15. Крисоватий А. І., Валігура В. А. Новачі та напрями вдосконалення податкового законодавства України в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2022. № 6. С. 33-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_6_4.
16. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: м о н о г р . ; [за ред. А.І. Крисоватого]. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. 371 с.
17. Хмарська І.А., Сіраєва Т.Є., Бачинська О.М. Оцінки ефективності та якості управління логістичним потенціалом. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2299/2220>

---

1. Butt, J. (2020). A conceptual framework to support digital transformation in manufacturing using an integrated business process management approach. *Designs*, 4(3), 17–56. <https://doi.org/10.3390/designs4030017>

2. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O., Kurtsev O. Innovative Digital Economy Strategies for Enhancing Financial Security in Logistics Optimisation. *Journal of Information Systems Engineering and Management*. 2025. Vol. 10, № 2s. P. 397–407. e-ISSN 2468-4376. DOI: 10.52783/jisem.v10i2s.328. URL: <https://www.jisem-journal.com/index.php/journal/article/view/328>

3. Desyatnyuk O., Krysovaty A., Ptashchenko O., Kyrylenko O., Kurtsev O. (2025) A Framework for Digital Logistics Transformation: Innovation Implementation with Financial Interest Protection. (2025). *African Journal Of Applied Research*, 11(7), 45-65. <https://doi.org/10.26437/11t1j75>

4. Matsedonska, N. V., Kovalenko, V. V., & Shtefan, L. B. (2021). Modernizatsiia mytnoi diialnosti z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii [Modernization of customs activity using information technologies]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 27, 99–105. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-16> [in Ukrainian].
5. Shtal, T., & Zaitsev, Y. (2024). Rozvytok urbanistychnoho rehionu v umovakh tsyfrovoy ekonomiky ta inkluzyvnosti. *Yevropeyskyi naukovi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, 2 (14), 465–474. <https://doi.org/10.32750/2024-0241>
6. Smart Customs Project releases a detailed report on the adoption of AI/ML in Customs (3 March 2025). WCO. <https://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2025/march/smart-customs-project-releases-a-detailed-report-on-the-adoption-of-ai-ml-in-customs.aspx>
7. Williams, L. D. (2021). Concepts of Digital Economy and Industry 4.0 in Intelligent and Information Systems. *International Journal of Intelligent Networks*, 2, 122–129. <https://doi.org/10.1016/j.ijin.2021.09.002>
8. World Customs Organization, & World Trade Organization. (2022). Study report on disruptive technologies: Big data, AI & ML. World Customs Organization; World Trade Organization. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wco-wto_e.pdf.
9. World Customs Organization. World Customs Organization declares 2016 to be the year of Digital Customs: Newsroom release (12 November 2015). <http://www.wcoomd.org/en/media/newsroom/2015/november/world-customs-organization-declares-2016-to-be-the-year-of-digital-customs.aspx>.
10. World Customs Organization. Korea pilots blockchain technology as it prepares for the future: WCO News (February 2019). <https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-88/korea-pilots-blockchain-technology-as-it-prepares-for-the-future/>
11. Hryshova, I. Yu., & Zaitsev, Yu. O. (2021). Efektyvnist marketynhovo-zbutovykh system ahrarnykh pidpriemstv na tsilovykh produktovykh rynkakh. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 1(5), 99–107. vylucheno iz <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/76767>
12. Kaminska, I., Karakulko, O., & Tarasiuk, A. (2024). Kontseptulne pidgruntia i metodychni polozhennia z analizuvannia lohistrychnykh protsesiv pidpriemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-33>
13. Kyrilenko S.V. (2024) Innovatsiinyi rozvytok biznes-struktur v umovakh tsyfrovoy ekonomiky. *Zhurnal stratehichnykh ekonomichnykh doslidzhen*, № 5(22), 2024. S.43-51, DOI: 10.30857/2786-5398.2024.5.4, <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2025/03/5-2024-4.pdf>
14. Krysovaty A. (2023). Voienni realii fiskalnoho prostoru publichnykh finansiv Ukrainy. *Svit finansiv*, 1 (74), S. 08-30. DOI: 10.35774/SF2023.01.008
15. Krysovaty A. I., Valihura V. A. Novatsii ta napriamy vdoskonalennia podatkovoho zakonodavstva Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Finansy Ukrainy*. 2022. № 6. S. 33-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2022_6_4.
16. Krysovaty A.I., Melnyk V.M., Koshchuk T.V. Podatkovi transformatsii v YeS ta podatkovia polityka Ukrainy v konteksti yevrointehratsii: m o n o hr .; [za red. A.I. Krysovatoho]. Ternopil, TNEU, 2014. 371 s.
17. Khmarska I.A., Sihaieva T.Ie., Bachynska O.M. Otsinky efektyvnosti ta yakosti upravlinnia lohistrychnym potentsialom. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. Vypusk 49. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2299/2220>